

Fra barne- til ungdomsskole – tiltak før og etter overgangen

REFERANSE:

Beatson, R., Quach, J., Canterford, L., Farrow, P., Bagnall, C., Hockey, P., Phillips, E., Patton, G. C., Olsson, C. A., Ride, J., Brown, L. M., Roy, A. & Mundy, L. (2023). Improving primary to secondary school transitions: A systematic review of school-based interventions to prepare and support student social-emotional and educational outcomes. *Educational Research Review*, 100553. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2023.100553>

Å starte på ungdomsskolen kan være utfordrende for mange. Forskning viser at målrettede tiltak både før og etter overgangen fra barneskolen har positiv effekt både for elevenes trivsel og skoleprestasjoner.

Studien

I dette forskningsnotatet oppsummeres kunnskapsoversikten¹ *Improving primary to secondary school transitions: A systematic review of school-based interventions to prepare and support student social-emotional and educational outcomes*. Studien er et samarbeid mellom forskere fra Australia, Storbritannia og Singapore. Artikkelen ble publisert i tidsskriftet *Educational Research Review* i 2023.

Bakgrunn

Overgangen fra barneskole til ungdomsskole markerer en kritisk fase i barns liv, kjennetegnet av store endringer både sosialt og akademisk. De skal tilpasse seg større skoler, etablere nye relasjoner med lærere og elever og håndtere økte læringskrav. Denne perioden faller sammen med ungdomstiden, hvor elevene skal takle utfordringer som pubertet og identitetssøking. Overgangen kan være stressende og ha en negativ innvirkning på elevers læring og sosio-emosjonelle utvikling. Forskning viser at overgangsproblemer kan føre til skolefravall og lavere akademiske prestasjoner, med langvarige effekter på helse og velferd.

Å tilpasse seg nye skoleforhold kan være vanskelig. Men til tross for utfordringene, representerer overgangen også en mulighet for positiv endring, spesielt for elever i risikozonen. Skolene har en unik mulighet til å intervensjonere gjennom tiltak som styrker elevers tilknytning til skolen, engasjement og følelse av tilhørighet, som alle er avgjørende for en vellykket overgang. Gjennom slike målrettede støttetiltak kan skoler bidra til å lette overgangen og fremme positiv utvikling hos elevene. Men hvilke overgangstiltak virker best?

Formål

Målet med kunnskapsoppsummeringen er å finne ut hvilke overgangstiltak som er mest effektive for å støtte elevers sosio-emosjonelle utvikling og akademiske læring, slik at praktikere, politikere og forskere kan ta velinformerte valg om hvordan disse programmene skal settes i verk og vurderes. Forskningsspørsmålene er (*vår oversettelse*): 1) Hvilke skolebaserte overgangstiltak har vist positive

---

¹ **Systematisk kunnskapsoppsummering/-oversikt:** En systematisk kunnskapsoppsummering tar utgangspunkt i et klart definert forskningsspørsmål eller mål og bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, velge ut og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å samle inn og analysere data fra studiene som er inkludert i oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen resulterer ofte i en systematisk kunnskapsoversikt, som regel en artikkel eller en rapport, som gir en oversikt over temaet eller svar på forskningsspørsmålet.

effekter på sosio-emosjonelle eller utdanningsmessige resultater i randomiserte², klynge-randomiserte³ eller kvasiexperimentelle sammenligningsstudier?⁴ 2) Hvor sterk er den forskningsbaserte kunnskapen som støtter hver av de identifiserte overgangstiltakene?

Inkluderte studier

Forskerne søkte etter tidligere forskning i flere ulike databaser, forskningsregistre og referanselister til inkluderte studier. Studier ble inkludert dersom de

- a) vurderte et skolebasert overgangstiltak i overgangen mellom barne- og ungdomsskole
- b) hadde som formål å forbedre elevenes sosioemosjonelle velvære, skoleengasjement eller generelle akademiske prestasjoner
- c) inkluderte elever fra ordinære skoler i et høyinntekts OECD-medlemsland
- d) sammenlignet vanlig praksis/alternativ behandling/kontrollgruppe⁵ med en tiltaksgruppe⁶
- e) brukte et eksperimentelt- eller kvasiexperimentelt design
- f) var publisert på engelsk i et fagfellevurdert tidsskrift

Overgangstiltakene kunne både være universelle (rettet mot alle elevene) eller målrettede mot ulike grupper elever (for eksempel til elever med adferdsproblemer). I studier som evaluerte tiltak satt i gang på ungdomsskolen, måtte effekten måles tidligst tre måneder etter tiltaket var gjennomført.

Sosio-emosjonelt velvære dekker følelser og atferd (som angst, depresjon, utfordrende adferd), relasjoner med jevnaldrende (som tilhørighet, mobbing) og selvoppfatning (som selvtillit, selveffektivitet). Skoleengasjement handler om hvordan elever forholder seg til skolen og læring (eksempelvis holdning til skolen, lærere, interesse for fag, fravær). Akademiske prestasjoner måler ferdigheter i lesing og regning eller generell skoleframgang (eksempelvis karakterer, fullføring av skole).

26 studier ble inkludert i kunnskapsoppsummeringen. De fleste av disse ble gjennomført i USA ($N=16$). Andre studier var fra Europa ($N=6$), Australia ($N=3$) og Asia ($N=1$). Tretten studier undersøkte tiltak før overgangen, mens den andre halvparten omhandlet tiltak etter overgangen. Før-overgangstiltak fokuserte generelt på utvikling av sosio-emosjonelle- eller mestringsferdigheter og varte over flere måneder. Etter-overgangstiltak hadde ofte kortere varighet og fokuserte på å redusere bekymringer rundt akademisk eller sosial tilhørighet.

---

² **Randomisert kontrollstudie (RCT):** Et studiedesign hvor deltakerne er randomisert (tilfeldig fordelt) til en tiltaks- og kontrollgruppe. Resultatene blir vurdert ved å sammenlikne utfall i behandlings-/tiltaksgruppen og kontrollgruppen (r).

³ **Klyngerandomisert forsøk:** Et forsøk hvor grupper (cluster) av individer (f.eks. skoler, klasser, familier, geografiske områder) heller enn individer, blir randomisert til ulike armer i forsøket.

⁴ **Kvasiexperimentell studie:** En type studie hvor man deler deltakerne inn i ikke 100% tilfeldige grupper (kvasirandomisering), f.eks. fordeling ved hjelp av annen hver, fødselsdag eller ukedag/dag i måneden. Slik kvasirandomisering kan se tilfeldig ut, men fordelingen er forutsigbar og det er mulig å manipulere hvem som fordeles til hvilken gruppe.

⁵ **Kontrollgruppe:** En gruppe som brukes som sammenligning for en tiltaksgruppe. Den har lignende karakteristika som tiltaksgruppen, men mottar et alternativt tiltak eller ingen tiltak.

⁶ **Tiltaksgruppe:** En gruppe som mottar intervensjonerende tiltak, for eksempel ekstra ressurser. I en eksperimentell studie gir man individer, grupper, enheter eller lignende noe som ikke allerede eksisterer.

Resultater og implikasjoner

Resultatene viser at flere ulike metoder for å forberede og støtte elever gjennom overgangen fra grunnskolen til videregående skole kan ha positive effekter.

Før overgangen

Disse tiltakene fokuserte oftest på sosial-emosjonell utvikling, som å lære elevene sosiale og kognitive mestringsferdigheter før de skulle starte på ungdomsskolen. Tiltakene hadde ofte positive resultater, men samtidig viste forskningen også at ikke alle hadde vedvarende effekter.

Intervensjoner som fungerte best for elever med utfordrende livssituasjoner, var mer omfattende og ble gjennomført av fagfolk. Konkrete eksempler på tiltak før overgangen som har vist seg å ha positive effekter inkluderer: å se positivt på overgangen, lære bort mestringsferdigheter (som å kjenne igjen og uttrykke følelser på en passende måte, omvurdering av situasjoner, avslappings- og distraksjonsteknikker, problemløsning), minne elever på tilgjengelig sosial støtte (som foreldre, venner, lærere) og oppmuntre til å bruke disse støttetiltakene. Å engasjere elever i selv-bekreftende aktiviteter (som å skrive om egne personlige verdier eller styrker) og lære dem selvregulert læring og organisasjonsferdigheter (som planlegging, overvåking og refleksjon over akademiske oppgaver) var også del av tiltakene før overgangen med positive effekter.

Etter overgangen

Studiene som undersøkte tiltak som ble satt i gang etter overgangen til ungdomsskolen fant at kortvarige, kostnadseffektive intervensjoner hadde positiv innvirkning både på sosial-emosjonelt velvære og akademiske prestasjoner. Disse tiltakene tok opp elevers bekymringer rundt akademisk og sosial tilhørighet, spesielt tidlig i skoleåret. Forskningen viser at disse tiltakene kan minske forskjeller, spesielt for elever som kommer fra mindre privilegerte bakgrunner. Aktiviteter kan inkludere å lære om hvordan hjernen utvikler seg og hvordan dette påvirker læring, tanker og følelser. Elevene kan også få lese historier fra andre elever som har vært gjennom det samme, og skrive ned sine egne tanker og følelser rundt skolestarten. Dette kan hjelpe elevene til å føle seg mer tilknyttet skolen og øke selvilliten deres.

Kunnskapshull og videre forskning

Selv om de fleste av tiltakene hadde en god effekt på minst ett av områdene som ble målt, understreker Beatson et. al at det er vanskelig å sammenligne dem direkte. Dette skyldes at måten de ble målt på, når de ble vurdert, og hvordan analysen ble gjort, varierer mye. Studiene som så på tiltak etter skoleovergangen var stort sett av god kvalitet, og noen av resultatene ble bekreftet i flere studier. Men Beatson et. al presiserer at det er vanskelig å si om disse resultatene gjelder overalt, fordi forskningen hovedsakelig kommer fra USA.

Beatson et. al mener det er et stort behov for mer forskning på overgangstiltak som retter seg mot lærere, spesifikke aktiviteter og strategier for å øke samarbeidet mellom foreldre, lærere og elever. Det var også få tiltak som involverte direkte opplæring i akademiske ferdigheter eller pedagogiske metoder, til tross for sammenhengene mellom akademiske prestasjoner og senere skolefravær. Det var også en mangel på studier som undersøkte tiltak som direkte involverte foreldre, og nesten ingen studier testet administrative tiltak for å lette utveksling av informasjon mellom barne- og ungdomsskoler. Forskerne anbefaler at framtidig forskning bør utforske hvordan tiltak fungerer både før og etter skoleovergangen, sammenligne effektiviteten av ulike tilnærminger, og vurdere kostnadseffektiviteten av ulike tiltak for å sikre best mulig bruk av ressurser.

